

Универзитет у Београду
НАСТАВНО НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА ПОЛИТИЧКИХ НАУКА

Наставно научно веће Факултета политичких наука Универзитета у Београду на Осмој седници ННВ одржаној 30. јуна 2022. године, донело је одлуку о формирању Комисије за писање реферата о урађеној докторској дисертацији докторандкиње Љиљане Аулић под насловом „*Принципи европског управног простора и њихова примена у процесу европских интеграција Босне и Херцеговине*“ у следећем саставу: проф. др Милан Јовановић, Факултет политичких наука, Универзитет у Београд, др Владимир Ђурић, виши научни саветник, Институт за упоредно право Београд и редовни професор и декан на Правном факултету Универзитета Апеирон у Бања Луци и проф. др Дејан Миленовић, ванредни професор, Факултет политичких наука, Универзитет у Београду – ментор. Комисија је прегледала и оценила урађену докторску дисертацију и на основу мишљења свих чланова изабране Комисије, подноси Наставно научно већу Факултета политичких наука следећи

ИЗВЕШТАЈ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Основни подаци о кандидаткињи

Кандидаткиња Љиљана Аулић рођена је 20.10.1980. године у Бањалуци. Основне студије завршила је на Бања Лука College 2007. године у Бањалуци. Магистарске студије кандидаткиња је завршила Економском факултету, Универзитета за пословни менаџмент и инжењеринг 2012. године у Бањалуци.

Кандидаткиња Аулић је од 2008. до 2010. године радила у Нотарској Канцеларији Ирена Мојовић као асистент на економским и правни пословима. Од 2010 до 2012. радила је као координатор за наставу на *Независном универзитету – Факултет политичких наука у Бања Луци*, а од 2012 до 2016. године као *виши асистент у ужој научној области Спољна и унутрашња политика* на овом Факултету.

Кандидаткиња је такође била члан више међународних удружења: *European Consortium for Political Research – ECPR* као и *Group: Central and East European Politics, International relations and Religion and politics* и *NISPAcee- The Network of Institutes and Schools of Public Administration in Central and Eastern Europe*.

У току 2011. године похађала је међународну летњу школу у Републици Хрватској – острву Шипан, *Western Balkans after Lisbon meeting*, у организацији The Atlantic council of Croatia и Center for International studies and the Royal Danish Embassy (од 13 до 18 јуна 2011 године). Учествовала је и на састанку *Good governance in the EU and the wider Europe - „EU Conditionality as a strategy transformation of the Western Balkans effects and challenges for Bosnia and Herzegovina“* који је одржан у Паризу 28. новембра 2014. године у организацији SciencePo.

Била је вишегодишњи предавач на пројекту *Политичка академија* коју су заједнички организовали Независни универзитет у Бања Луци - Центар за студентску демократију и Фондација Friedrich Ebert (у периоду 2012-2016) на тему „Европска унија“ а у току 2014-15 године и на тему „Грађанин, друштво и политика у модерној демократији“.

Живи и ради у Београду од 2017. године. Обавља функцију директора у грађевинској фирми.

Комисија је констатовала да је докторандкиња Аулић објавила већи број научних и стручних радова, првенствено у Босни и Херцеговини посебно у периоду од 2012 до 2017. године.

1. Аулић Љ., Голијан Д., „Заштита људских права и слобода са освртом на Европски суд“, 1. међународна конференција *Људска права и слободе*, зборник радова, Независни универзитет Бањалука, 2010.стр.123-132.
2. Аулић Љ., Сакан М., „Савремена улога државе у међународним односима“, Сварог, бр. 2., НУБЛ, Бањалука 2011.стр. 34-51.,УДК 321.01:327
3. Аулић Љ.: „Босна и Херцеговина од стабилизације до европских интеграција“, Прво међународно савјетовање, *Европска унија услови и условљавања*, зборник радова, НУБЛ, Бања Лука, 2011.стр.164-177.УДК 327.(4-672ЕУ):32(497.6)
4. Аулић Љ., Чехулић Вукадиновић Л.: Регионална политика Европске уније, Сварог, бр.4, НУБЛ, Бањалука, 2012.,стр.69-82.УДК 341.217.02 (4-672ЕУ); DOI10.7215/СВР1204069В
5. Аулић Љ., Калинић З.: Улога савјетника у политичком систему, Сварог бр. 5, НУБЛ, Бањалука, 2012., стр.56-77. УДК 349.22:352.08; DOI 10.7251/СВР1205056К
6. Аулић Љ.: Политика условљавања у међународним односима - случај Европска унија, Сварог бр.7., НУБЛ, Бањалука, 2013.,стр.142-153. УДК 327.84(4-672ЕУ); DOI 10.7251/СВР1307142А; ЦОБИСС.БХ-ИД3944216;

Комисија констатује, да је кандидаткиња објавила радове који се директно односе и на област теме докторске дисертације:

1. Аулић, Љ., European union policy of conditioning as a strategy of transformation of West Balkans-consequence and challenges for Bosnia and Herzegovina, International conference: European union –challenges of enlargement and Western Balkans, May 2014., BLC, Banjaluka, ISSN 0354-9852; DOI 10.7251/АКТ1428ENSR064А; UDK 341.217.2 (4-672EU:4-15)

2. Аулић, Љ., Калинић. З.: The principles of good governance and normative elements as a condition of reform public administration in the EU road of Bosnia and Herzegovina, 4th International Conference on Governance in (post)transition, March, 26th, 2015., Otočec, Slovenia, Znanstvena monografija, Faculty of Organization Studies in Novo mesto, ISBN:978-961-6974-01-1; Cobiss ID:279815424;

3. Аулић, Љ., Калинић. З.: Institutional design in Bosnia and Herzegovina, International scientific conference „Electoral engineering and competitiveness in post communist Europe, Trnava, Slovakia, on April 21-22, 2016, Slovak Journal of Political Sciences ISSN:1335-9096 (online); 1338-3140 (print)

4. Аулић, Љ., Калинић, З.: Утицај реформе јавне управе на демократизацију институција БиХ, Second Sarajevo International conference on Social Sciences, Faculty of Business and Administration of IUS in May 17-20, 2016, Proceedings books, ISBN 978-9958-27-301-8; Cobiss.BH.ID 23013126

5. Аулић, Љ., “Reform of Bosnia in Herzegovina public administration in the context European integration”, UDK 005.591.4:351.076(497.6) DOI 10.7251/EUBSR2016006A, BLC, Third international scientific conference “European union- challenges of enlargement and Western Balkans” EUBAL III, 10 th, November, 2016., Book of abstract ISBN: 978-99938-1-298-2 COBISS-ID 6207768

6. Аулић, Љ., “The principles of European administrative space as a transforming factor public administration”, First Mediterranean International Conference on Social Sciences by UDG “Mediterranean Economy, Culture, Architecture and Security, Podgorica, May 20-23 th 2017., Montenegro, ISBN 978-9940-676-07-0 COBISS.CG-ID 32952080

7. Аулић, Љ., “ Europeanization and modernization public administration in Bosnia and Herzegovina”, Third Sarajevo International Conference on Social Sciences, “Irregular Migration towards EU and Balkan Countries”, International University of Sarajevo ,April, 27-30th, 2017, Sarajevo, ISSN 0256-6281

2. Основни подаци о докторској дисертацији

Докторска дисертација кандидаткиње Љиљане Аулић, „*Принципи европског управног простора и њихова примена у процесу европских интеграција Босне и Херцеговине*“ написана је на укупно 241 страна, од којих самог текста 216 стране, компјутерског слога (проред 1, *Times New Roman*, , пт. 12). Литература обухвата 17 страница. Остале странице чине наслов, поднаслов, резиме на српском и енглеском језику, садржај и биографију кандидата. Литература је систематизована у четири целине: прву чине књиге, монографије, зборници радова и научни чланци, другу чине документи, закони и прописи БиХ као и нижих ентитета у оквиру БиХ (Републике Српске, ФБиХ и Брчко дистрикта), трећу целину чине документи ЕУ, пресуде Европског суда правде и СИГМА документи као и документи других држава, а четврту интернет извори.

Докторска дисертација кандидаткиње Љиљане Аулић, представља заокружену целину у научном, стручном и методолошком смислу. Основна теоријска и методолошка полазишта поткрепљена су и утемељена на обимној литератури, правним и другим изворима. Кандидаткиња је користила бројне домаће и стране монографије, као и научне и стручне радове домаћих и страних аутора, међународне документе и правне изворе БИХ, ентиета БИХ (Републике Српске и ФБиХ као и Брчко дистрикта), а посебно документе Европске уније и њених радних тела који осликавају стандарде европског управног простора.

3. Предмет и циљ дисертације

Кандидаткиња Љиљана Аулић у докторској дисертацији „*Принципи европског управног простора и њихова примена у процесу европских интеграција Босне и Херцеговине*“ је свој фокус усмерила на анализу примене принципа европског управног простора у БИХ, јер је важност јавне управе за функционисање политичких, економских и друштвених процеса посебно изражена у вези с припремом земаља у транзицији за приступање Европској унији, када јавна управа и њене слабости за ношење са захтевима европских интеграција долазе у центар пажње.

Све транзицијске земље суочиле су се с неадекватношћу властитих јавних управа у промењеном политичком, економском и културном окружењу. Иако је пад комунизма делегитимизирао наслеђене управне системе, управне реформе значајно су заостајале за политичким и економским реформама. Консоцијацијски модел демократије чини важну димензију уставне организације власти у Босни и Херцеговини. Овај вид демократије

апликативан је за социјално сегментирана друштва по различитим основама (нпр. националном, верском, етничком, историјским, и др.) отвара могућност партиципације различитих колективитета у власти, али истовремено отвара низ проблема у јавној управи, како у функционалном тако и у организационом смислу.

Оно што посебно представља препреку бржем развоју па и реформи јавне управе у БИХ је асиметричност у погледу унутрашњег уређења БИХ као и њених ентитета што је једно од специфичних обележија унутрашње структуре и федерализма у овој земљи. Док Федерација Босне и Херцеговине има федералну структура (10 кантона), Република Српска има унитарну, тако да се на једном делу територије Босне и Херцеговине појављује двострука федерална структура. Ова специфичност Федерације БиХ, што пракса обилато потврђује, представља посебно компликован и ограничен фактор који генерише низ противречности у функционисању овог ентитета, посебно са становишта правног аспекта. Дакле, конститутивни елементи Босне и Херцеговине су два ентитета и Дистрикт Брчко који су утемељени на територијалном принципу, што недвоосмислено говори да се ради о сложеној држави. То је један од примарних ралога што се и ток реформе јавне управе у Босни и Херцеговини, и данас споро креће у правцу даљег напретка.

Концепт европског управног простора резултат је практичних потреба будућих чланица Европске уније и представља оквир дефинисаних смерница који њихове управе треба да прате, како би постале способне за будући кохерентан рад са управом чланица ЕУ, с једне стране, и са јавном управом у Европској унији, с друге стране. Сам термин европски управни простор првобитно се помиње у публикацијама које су објављене у оквиру СИГМА програма, чији је циљ унапређење владе и управе у централним и источним европским земљама. Термином европски управни простор се означава скуп управних принципа, вредности и стандарда који чине контуре европског управног простора, мада у последњих пар година, све чешће можемо да пронађемо и научне студије и чланке, које говоре и о организационој компоненти европског управног простора ЕУ, што је важна чињеница с обзиром на сложену унутрашњу организациону структуру БИХ. Може се рећи, да је концепт европског управног простора настао као одговор на питање шта треба да поседује један систем управе у организационом и функционалном смислу да би исти био способан да ефикасно испуни задатке које намећу фазе интеграцијског процеса са Европском унијом.

Међутим, јавна управа у БиХ је фрагментирана, а томе доприноси и законски оквир који није конзистентан, јер се на различитим нивоима власти примјењују различити закони који се односе на јавну управу. Посебно треба имати у виду да у БиХ постоји 14 влада (на државном нивоу, две на нивоу ентитета, 10 на нивоу кантона и у једна у Дистрикту Брчко, државни ниво) Ко што је претодно и поменуто, овако сложена структура извршне власти у више нивоа итекако утиче и на брзину реформских процеса у јавној управи БиХ.

Предмет дисертације су Принципи Европског управног простора (енг. *European Administrative Space*) и њихова примена у процесу европских интеграција Босне и Херцеговине, а просторно, кандидаткиња се првенствено бави Босном и Херцеговином, али је дисертацијом делимично обухватила и друге земље у транзицији. Временски, предмет истраживања се односи на период од потписивања Споразума о стабилизацији и придруживању БиХ, дакле 2008. године до данас.

У средишту научног интереса дисертације стоји питање у којој мери је могуће очекивати да примена принципа Европског управног простора функционише у дезинтегрисаном друштву као што је БиХ, где је видљив недостатак координације између државног нивоа, ентитета и Дистрикта Брчког који кочи просец усклађивања са правном стечвином Европске уније.

За анализирање управног система Босне и Херцеговине у дисертацији је коришћен системски приступ, што је била основна теоријска претпоставка за савремено проучавање комплексних социјалних система, каква је јавна управа у овој земљи. Полазиште системског приступа је да целина настаје као интеракција делова целине међу собом и да целина има вредност која је вишег реда у односу на вредност збира њених делова. Због тога целина има карактер система у којем постоји међусобно дејство његових делова и који је изложен утицајима свог окружења. По организацији и функционисању јавна управа у Босни и Херцеговини, она међутим, још увек није достигла стандард заокруженог друштвеног система па ни стандарде модерне управе.

Дакле, предмет истраживања у дисертацији је примена принципа европског управног простора у процесу европских интеграција, чији су темељи видљиви у процесу конвергенције националних управних система према заједничком управном моделу ЕУ, као и до сада постигнути учинак у погледу реформи у Босни и Херцеговини, чији бржи развој спречава сложена институционална структура, што утиче и на управне реформе и

постављање јавне управе у БиХ на ниво заокруженог система.

Сходно наведеном предмету, основни циљ дисертације је да објасни шта је то европски управни простор и која је важност примене принципа европског управног простора у процесу европских интеграција у БиХ, имајући у виду сложену институционалну и уставну специфичност Босне и Херцеговине, што се мора сагледати при пројектовању реформе јавне управе у БиХ, при чему се у завршеном докторату полази од теоријског становишта управе као сложеног система људске сарадње. Имајући у виду да се ради о политиколошком истраживању, друштвени циљ се своди на скретање пажње друштвених субјеката политичког процеса на одређена питања која ће бити усмерена на практичну употребљивост добијених резултата.

4. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању и примењене методе у истраживању

4.1. Хипотезе

У складу са предметом и циљевима истраживања кандидаткиња Аулић је дефинисала једну општу и пет посебних хипотеза.

Општа хипотеза у раду

Примена принципа Европског управног простора може да утиче на ефикасно функционисање асиметричног унутрашњег уређења БиХ и ентитета, користећи се скупом управних принципа, вредности и стандарда, обезбјеђујући Босни и Херцеговини да испуни критеријуме европских интеграција.

Прва посебна хипотеза

Полазиште дубоке сегментираниости друштва произилази из сложене организационе и функционалне структуре државе Босне и Херцеговине, коју утемељује Устав БиХ, (Анекс IV Дејтонског мировног споразума), где је суштинско питање уставноправног система подела надлежности.

Друга посебна хипотеза

Политичке и економске норме Босне и Херцеговине потребно је ускладити са европским критеријумима и вредностима.

Трећа посебна хипотеза

Фрагментирана, исполитизована јавна управа Босне и Херцеговине са слабом политичком координацијом увећава потребу за реформом јавне управе у функционалном и организационом смислу.

Четврта посебна хипотеза

Европски управни простор нуди основни институционални аранжман принципа, процеса и вредности чија примена омогућује да Босна и Херцеговина реформише администрацију на хоризонталном и вертикалном нивоу, у складу са уставним поретком и управноправним специфичностима, капацитетима и потребама.

Пета посебна хипотеза

Резултати истраживања о примени принципа европског управног простора користе као важан индикатор административног капацитета способног за ефикасну примену *acquis communautaire*, и критеријума за чланство експлицитно утврђеног у Копенхагену.

4.2. Примењене научне методе у истраживању.

Основне научне методе које је кандидаткиња у изради докторске тезе користила су методе: анализе, синтезе, специјализације, генерализације, индукције и дедукције. Према обухвату предмета истраживања кандидаткиња се користила методом анализе научног садржаја о европском управном простору, њеним принципима, те структуралном анализом којом је истражила чиниоце предмета истраживања. Кандидаткиња је у раду користила као аналитичку основну метод специјализације, у чијој основи је анализа, односно сазнавање посебног и појединачног у општем, због евидентних разлика које је идентификовала у случају Босне и Херцеговине. Методу дедукције, кандидаткиња је приступила са становишта непосредног извођења сазнања о непознатом појединачном на основу општег сазнања, којом је успела да изведе став и хипотезе на основу општег сазнања о улози и значају европског управног простора који прате процес европеизације. Стварна логика дедукције је, међутим, дијалектичко јединство општег, посебног и појединачног. Зато је кандидаткиња започиње своје истраживање применом метода индукције, као обликом мишљења, односно, сазнањем за потребама мера у процесу европских интеграција услед сагледавања стања у земљама западног Балкана. У дијалектичком процесу, индуктивни закључци кандидаткињи су послужили као премиса дедуктивног закључивања, а коришћено дедуктивно сазнање кандидаткиња је користила као премису индукције.

Од основних метода кандидаткиња се служила и методом синтезе, којом је настојала да продуби сазнања о значају мера и услова које се постављају а при том покрећу и еволутивне реформе које су пут до Европске уније. Будући да се на основу истраживања принципа Европског управног простора и њихове примене у процесу европских интеграција Босне и Херцеговине врши и мисаоно уопштавање о ефектима европеизације, кандидаткиња је користила и метод генерализације, као синтетичком основном методом којом се сазнаје опште на основу појединачног.

Опште научне методе којима се кандидаткиња још користитла су и хипотетичко-дедуктивна метода, статистичка метода и метода моделовања.

На крају, кандидаткиња Аулић је у израђеној докторској дисертацији користила и компаративну општенаучну методу приликом установљења значаја мера које произилазе из процеса модернизације јавне управе у Босни и Херцеговини, а које се испољавају кроз критеријуме и посебне политичке услове постављене пред Босну и Херцеговину, као и методе прикупљања података базиране пре свега на анализи садржаја конкретних докумената и студији случаја.

5. Опис садржаја (структуре по поглављима) дисертације

Израђена докторска дисертација садржи седам поглавља, укључујући и увод и закључак.

У *Уводу*, кандидаткиња Аулић је поставила основна питања која ће бити обухваћена дисертацијом: предмет и циљ истраживања; научни и друштвени значај истраживања, представља теоријско–методолошки и појмовни оквир истраживања, као и структуру рада. Кандидаткиња посебно указује на очекивани научни и друштвени допринос докторске тезе, а то је у погледу научног доприноса, могућност да се теза искористи за ближе упознавање заинтересованих са принципима европског управног простор, те да знања до којих је дошла, сматра кандидаткиња, може бити употребљено у сврху верификације постојећих или доласка до нових сазнања о принципима европског управног простора и њиховој примени. Зато истраживање које је обухваћено у дисертацији, може значајно да допринесе моделовању јавне управе у Босни и Херцеговини у будућности. То би могло довести до стварања јавне управе у БИХ, која би била компатибилана са принципима

европског управног простора, што доприноси унапређивању реформских процеса у јавној управи Босне и Херцеговине, посебно узимајући у обзир специфичност Босне и Херцеговине у односу на друге транзицијске земаље, коју посебно морамо загледати кроз њену функцију успостављања и одржавање мира и стабилности, кроз институционалну и фрагментирану структуру јавне управе, као и утицају присутности међународног фактора у БИХ.

Примена принципа европског управног простора, представља основ за сарадњу са западном демократијом, која је сведена на исте принципе, сматра кандидаткиња, чиме нас уводи и у наредно поглавље дисретације.

У другом поглављу, под насловом „Босна и Херцеговина“ кандидаткиња анализира државно уређење Босне и Херцеговине које је дефинисано Дејтонским мировним споразумом, у циљу њеног инситуционалног одређивања, што се без сумње „рефлектује“ и на одређење система јавне управе у БИХ. Ова анализа је веома важна, јер доводи кандидаткињу Аулић до питања фрагментиране јавне управе у БиХ, што може да доведе у питање њену функционалну и организациону структуру, у смислу недовољно заокруженом система са становишта теорије система. Зато кандидаткиња у овом делу, указује на сву сложеност БИХ и њен консочијацијски модел и федерализам дефинисаним Анексом IV Дејтонског споразума. Кандидаткиња, ради система јавне управе у БИХ, већ у овом делу посебну пажњу посвећује федералним и конфедералним елементима Босне и Херцеговине као сложене државе. У наставку овог поглавља, кандидаткиња Аулић пажњу усмерава на анализирање проблема који проистичу и дотичу Устав и организацију власти у Босни и Херцеговини, при чему кандидаткиња усмерава свој фокус на комбиновање територијалног и етнонационалног федерализма у политичким процесима БИХ које означава као процесе које су у супротности са европским вредностима.

На крају овог поглавља, колегиница Аулић, посебно поклања пажњу Општој оцени Студије изводљивости из 2003. године у којој је означено да политичке слабости Босне и Херцеговине бројне и лако уочљиве те да поделе још увек нису потпуно превазиђене. За преговоре о ССП-у потребно је превазићи те недостатке и осигурати функционалну државу, јер „само јединствене, функционалне државе могу преговарати Споразум о стабилизацији и придруживању са Европском унијом,“ назначено је у овом документу при чему кандидаткиња констатује да преговори о Споразуму о стабилизацији и

придруживању захтевају од БиХ да гради унутрашњи консензус и да ургентно и одлучно спроводи даље реформе владе и администрације, али се чини очигледним, са становишта како кандидаткиње тако и ментора, да до данашњег дана овај циљ није постигнут.

У трећем поглављу, под насловом „Европска унија“ кандидаткиња анализира односе Европске уније и Босне и Херцеговине након потписаног Споразума о стабилизацији и придруживању. Кандидаткиња најпре констатује да се на политику проширења на Западни Балкан генерално гледа као природна фаза у даљем проширењу, како са географског аспекта јер Западни Балкан и географски јесте периферија Европе, а затим и са безбедносног аспекта, јер је *de facto*, овај регион окружен земљама чланицама Европске уније, те да је логично да би ту тзв. „рупу“ на географској карти ЕУ“ требало стабилизovati и затворити. У том погледу, без обзира што је перспектива чланства гарантована у званичним документима Европске уније, након замора од проширења, јавља се забринутост унутар Европске уније од стране појединих земаља чланица, а највише Француске, где се либерализацијом визног режима потврђује аргументација страха од масовне емиграције становништва и њиховог интегрисања у ЕУ, али и других проблема (унутрашњих и са суседством), затим криминала и корупције, лошег управљања, које свакако, нису на листи вредности развијене европске демократије.

Међутим, пошто је рад завршен у току руске интервенције на Украјину, и непосредно након добијене кандидатуре Украјине и Молдавије од стране Европске уније, изнети став, по мишљењу ментора, треба у извесној мери кориговати. Кандидаткиња се у овом делу првенствено осврће на политику проширења ЕУ на Западни Балкан и специфичностима приступа обухваћеним Процесом стабилизације и придруживању.

Политика проширења, колегиница Аулић посматра различитих перспектива. Најпре, из прве, традиционалне, која је заснована на логици шире политичке и географске интеграције; друге, која се темељи на идеји да је проширење део шире политике унапређења европских вредности и треће, да се Европска унија сматра реформским телом, које уз трансформативну моћ радикално редефинише и побољшава економске, политичке и социјалне услове. Такође, поред ових перспектива, кандидаткиња посматра Европску унију и као најбољи пример управљања конфликтима у људској историји, што је потврђено Нобеловом наградом за мир 2012. године. У научном опусу понуђене

литературе политике проширења, кандидаткиња се посебно водила радовима *Моравчика, Вакудове, Габеа, Седелмеира, Тање Борзел* и других важних аутора који су дали одговоре, зашто ЕУ као јединствени политички ентитет жели да се шири, као и начин на који је овај процес вођен од стране ЕУ и кандидата за чланство. Нешто мање емпиријских истраживања политика држава чланица, према политици проширења било је заступљено и у мишљењима аутора као што су *Линдсеја; Балфура, Стратулата* и других, која кандидаткиња у наставку овог поглавља преноси у свој докторски рад.

У случају земаља Западног Балкана, политика проширења се може сматрати у извесној мери успешном, сматра кандидаткиња, због повећања безбедности, стабилности и просперитета, али и сарадње међу суседним земљама кроз регионалну политику. За земље које су приступиле ЕУ, проширење се може сматрати успешном политиком ако институције и политике ЕУ функционишу без застоја. То заправо значи, да су исте у потпуности апсорбовале и усвојиле европске вредности и правила.

Поуке проширења из 2004/2007 године, веома су утицале на став Европске уније према будућим проширењима, укључујући и земље Западног Балкана, сматра кандидаткиња и као пример износи случај Кипра као подељеног острва, након чијег примера је ЕУ извела поуку да је питање решених националних граница са суседима услов за пуноправно чланство који мора бити испуњен. Кандидаткиња наглашава та је тај услов/проблем изражен и на примеру земаља бивше Југославије, па тако и данас имамо нерешена питања између Србије – Хрватске; Србије-БиХ; БиХ-Хрватске а посебно Србије и Косова у специфичном и незаокруженом статусу истог.

Друга лекција, везана је за управљање стандардима ЕУ, поводом којих је усвојен нови приступ, где су поглавља која се тичу владавине права, основних права и слобода, као и безбедност третирано као приоритет приступних преговора, при чему се користи механизам награде и санкција. Са овим изменама у приступу политике проширења, условљавање је постало ефикасније у претприступној фази преговора, у виду „шаргарепе и штапа“, за разлику од отварања и затварања поглавља. Земље Западног Балкана су новим приступом из 2012. године подвргнуте строжијим правилима од претходних кандидата, као што је и приступ проширења био другачији за земље у периоду од 1993-1995. од оних 2004-2013. године, што говори да ЕУ извлачи поуке из сваког претходног

проширења и уграђује у Стратегију проширења. Све ово је указивало, на промене у приступу политике проширења условљене демократским статусом земље, нивоом економског развоја и административним капацитетом.

У наставку истог поглавља, колегиница Аулић посебно се бави проблемима које Босна и Херцеговина представља за Европску унију. После 27 година након рата, политичке елите постају све више у сукобу једна са другом. Земља је нефункционална у институционалном смислу, где и поред притисака и условљавања од стране Европске уније, нема успеха, констатује кандидаткиња. Босна и Херцеговина је Споразум о стабилизацији и придруживању потписала 2008. године, али је још увек у статусу потенцијално кандидата за чланство у ЕУ. Босна и Херцеговина чека на одлуку Европског савета да постане кандидат, након подношења апликације - захтева за чланство, у фебруару 2016. године. Европски савет је позвао Европску комисију да поднесе своје мишљење, након што су одговори достављени у марту 2019. године. Може се констатовати да је Босна и Херцеговина нов случај за политику проширења, сматра кандидаткиња Аулић, јер као послератна земља са изразито сложенем структуром уређења, захтева другачији спољно – политички приступ али и динамику процеса с обе стране. На крају овог поглавља, бавећи се ситуацијом у БиХ, кандидаткиња посебно указује на институционалне критеријуме, износећи став садржан у Споразуму о стабилизацији и придруживању а затим и Студији о изводљивости да се БиХ суочава са крупним изазовом, јер не испуњава очекивања својих грађана. Њене карактеристике су дефинисане као: спора, непредвидива, скупа, вишеслојна управа са (некад супростављеним) бирократијама на државном, ентитетском, кантоналном и локалном нивоу. Систем накнада није јасан и стандардизован, а запослени су нестручни и неспособљени да одговоре на изазове који произилазе и ССП-а. Генерална оцена управе и владе била је ограничена способност стратешког планирања и координације, оптерећене прошлосту, у којој су владе јавну управу користиле као нешто чиме располажу, што према мишљењу кандидаткиње и јесте велики проблем у функционалном и организационом појмању система јавне управе у БиХ што додатно утиче на европску агенду.

У четвртном поглављу, под насловом „*Јавна управа*“ кандидаткиња Аулић најпре се бави теоријским приступима у дефинисању појма јавне управе, како у организационом, тако и у функционалном смислу. У овом делу, обухваћен је и позитивно-правни појам управе, као

и савремене тенденције у развоју јавне управе, управне реформе у транзицијским земљама и специфичностима управних реформи у истим.

У теоријским приступима при дефинисању појма јавне управе, колегиница Аулић полази од бројних доктринираних ставова страних и домаћих аутора из области политикологије и права а која се односе на теоријска схватања појма управе, почев, када је реч о страним ауторима од *Вудроа Вилсона, преко Леонарда Вајта, Џона Фифнера, Хенри Бертранда, Марсиана Лонга, Херберта Сајмона, Херберта Кауфмана, Еугена Пусића* и бројних других, као и домаћих теоретичара јавне управе и управног права, *попут Стевана Лилића, Драгољуба Каврана, Петра Кунућа, Дејана Миленковића и Зорана Томића*. Ипак, у контексту предмета и циља дисертације, што је објашњено у претходним деловима овог Извештаја, акценат којем кандидаткиња посебно посвећује пажњу су друштвене теорије које су применљиве на јавну управу, а посебно општа теорија система и „рефлексија“ ове друштвене теорије на јавну управу као сложени друштвени систем са финалитетом. Зато кандидаткиња Аулић посебну пажњу у овом подпоглављу посвећује теорији система у радовима *Талкота Парсонса и Никласа Лумана* и могућности преношења опште тероје ситема на систем јавне управе као сложени систем у оквиру сваког државног система. У наставку овог поглавља, кандидаткиња фокус ставља на појам јавне управе у функционалном и организационом смислу, а затим и на позитивно-правни (нормативни) појам управе.

У вези са позитивно-правним појом, кандидаткиња најпре превилно закључује да полазиште утврђивања позитивноправног појма управе јесу устав и законска дефиниција управе којима се регулишу послови и организација управе. Као и код теоријског појма управе, указује кандидаткиња, и код позитивно-првног појма разликујемо позитивноправни појам управе у функционалном и организационом смислу. Полазећи од позитивног права БИХ, првенствено од Устава Босне и Херцеговине, затим Устава Републике Српске и Федерације Босне и Херцеговине, устава кантона, Статута Дистрикта Брчко и законских и других прописа, могуће је утврдити позитивноправни појам управе, како у организационом тако и у функционалном смислу, сматра кандидаткиња.

Позитивно правни појам управе у функционалном смислу подразумева утврђивање конкретних послова који су у праву БиХ одговарајућим прописима означени као „послови

државне управе“. При одређивању позитивноправног појма управе у функционалном смислу, полази се од послова и задатака које државна управа обавља према важећем праву. Полазећи од Устава Босне и Херцеговине није могуће утврдити функционални појам управе, јер га он не уређује, сматра кандидаткиња, анализирајући Устав. То је могуће утврдити Законом о управи Босне и Херцеговине. Према Закону о управи БиХ (члан 10), органи управе обављају следеће послове: извршење закона и других прописа; вршење управног надзора над спровођењем закона и других прописа; доношење прописа за спровођење закона и других прописа; предлагање и давање препорука из области законодавства; давање одговора на питања органа законодавне и извршне власти које се односе на њихову надлежност; обављање других управних и стручних послова одређеним законом и другим прописима.

Уставом Републике Српске утврђено је да министарства и други органи управе проводе законе и друге прописе и опште акте Народне Скупштине и Владе, као и акте председника Републике Српске, у управним стварима врше управни надзор и обављају друге послове утврђене законом. Према Закону о републичкој управи у Републици Српској, органи државне управе у функционалном смислу: воде политику развоја; прате стања у појединим областима; врше нормативну делатност; извршавају законе и друге прописе; врше управни надзор; одлучују у управном поступку о правима и обавезама учесника у поступку; поступају у прекршајном поступку; старају се о јавним службама и врше остале стручне послове.

Законом о управи Федерације Босне и Херцеговине у складу са Уставом Федерације БиХ, органи управе, из оквира своје надлежности врше следеће послове: проводе утврђену политику и извршавају законе и друге прописе; обављају управни надзор над provedбом закона и других прописа; доносе прописе за спровођење закона и других прописа; предлажу и дају препоруке из области законодавства; одговарају на питања органа законодавне власти; обављају друге управне послове одређене законом и другим прописима.

Законом о јавној управи Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине органи јавне управе у оквиру својих надлежности врше следеће послове: извршавају законе и друге прописе који се примењују на територији Дистрикта; прате стање у областима за које су основани и

предлажу мере у тим областима; решавају у управним ставрима; врше управни надзор и друге управне послове; припремају и предлажу прописе из области за које су основани и обављају друге послове одређене законом.

Позитивноправни појам управе у организационом смислу подразумева утврђивање тзв. номенклатуре, тј. конкретних врста и облика управних органа, који су одговарајућим прописима означени као вршиоци „послова државне управе“. У организационом смислу у уставним и законским текстовима под појмом управа означавају се одређени субјекти који обављају одређене функције. Уставом БиХ прописано је да су основни носиоци управне функције на нивоу БиХ министарства. Законом о управи БиХ у вршиоце послова државне управе уврштавају се министарства и друге институције Босне и Херцеговине одређене законом. Одређене послове могу обављати јавне корпорације, коморе јавна предузећа (друштва), агенције и друга правна лица кад им је законом поверено вршење јавних овлаштења.

На сличан начин, кроз наведени уставни и законски оквир дефинисан је и ентитетски појам управе у Републици Српској, ФБиХ и Брчко дистрикту, о чему у наставку пише колегиница Аулић, базирајући се на правном оквиру јавне управе у организационом смислу у БИХ ентитетима и Брчко дистрикту.

У наредном, петом поглављу, под насловом *Европски управни простор*, кандидаткиња се кроз четири посебна подпоглавља бави појмовним дефинисањем и различим приступима у изучавању европског управног простора, управном конвергенцијом у ЕУ, затим принципима европског управног простора и значају институција ЕУ у погледу стварања принципа европског управног простора – првенствено Европског суда правде и Европског омбудсмана.

Кандидаткиња најре износи читав низ доктринираних ставова који произилазе из стручне литературе а односе се на европски управни простор, а затим правилно констатује да на нивоу Европске уније разликујемо три фазе интеграције ЕАС: прва, дефинисање вредности, друга, институционална сарадња и трећа, усклађивање закона. Прва фаза представља почетну конвергенцију административних система, како тврди кандидаткиња, друга фаза представља развој нових институционалних конфигурација и констелација, док трећа води трансформацији ЕАС. Концепт ЕАС се може сврстати у „меко право ЕУ“, чији

је циљ повећање хармонизације стандарда у примени јавне управе, широм Европе. С тим, што су земље Централне и Источне Европе, а касније и земље Западног Балкана, спољном иницијативом Европске уније пришле реформи јавне управе, без ограничења аутономије националног управног права. Овде је важно истаћи, да иако не постоји директан утицај Европске уније на модел и организацију управа држава, он индиректно произилази из одредбе Оснивачког уговора, у којем се предвиђа обавеза земаља чланица да предузму све потребне мере, ради испуњавања обавеза које произилазе из чланства. С тим у вези, примена права ЕУ зависи од административних капацитета и способности будућих држава чланица да се прилагоде новим условима (интеграције), што даље имплицира ефикасну примену одредби комунитарног права. Дакле, ЕУ не залази у подручје аутономије јавне управе земаља чланица, она то чини индиректно, али од 90-тих година, захтева од придружених чланица (посткомунистичких земаља) и земаља Западног Балкана, модерне и способне јавне управе, које својим капацитетима могу задовољити критеријуме из Копенхагена (1993) и Мадрида. Европски Савет је затим израдио документ, у којој се дефинише „да државе чланице треба да прилагођавају управни апарат и друштво у целини условима који су неопходни за примену закона, што захтева стварање и промене, оснивање или прилагођавање потребних институција и структура, што подразумева реформу, односно кључне промене јавних управа потенцијалних земаља чланица.“ Да значајну пажњу посвећује јавној управи и њеној реформи, Европска унија потврђује и „Агендом 2000“ из 1997. Године. Такође, Омбудсман ЕУ је нагласио да грађани ЕУ имају право на квалитетну управу. Све ово нам указује да свака држава која жели да стекне статус пуноправног члана ЕУ, мора да успостави квалитативно и квантитативно одређене механизме, процедуре и институције које ће задовољити посебно осмишљене критеријуме. У том смислу, питање реформе јавне управе у свим некадашњим земљама у транзицији, које су 2004. и 2007. године ушле у пуноправно чланство Уније било је један од пресудних услова за исто, што се данас односи и на све земље Западног Балкана укључујући и БиХ. Кандидаткиња затим, детаљно описује овај процес.

У наставку овог поглавља, кандидаткиња Аулић указује да се стварање европског управног простора (ЕАС) посматра као процес конвергенције, с циљем смањивања различитости међу националним јавним управама, узимајући у обзир право на аутономију управних модела, која произилази из суверености држава чланица. Управна конвергенција

земаља чланица, напомиње кандидаткиња, није лак посао, јер државе чланице уживају самосталност у примени управног права, с једне стране, док Европска унија не располаже прописима који се тичу јавне управе држава чланица, с друге стране. Став о управној конвергенцији, колегиница Аулић изводи из доктринираних ставова садржаних у научној литератури које изnose С. Куман, К. Волман, К. Полит, И. Конрић и других аутори на које се у овом поглављу позива кандидаткиња. Може се рећи да конвергенција долази по правилу због атрактивности појединих решења, а не као последица њиховог наметања и задирања у суверена права држава, сматра кандидаткиња. Принципи ЕАС нису обавезујући за државе чланице и државе кандидате, већ потреба, да би се ојачао институционални капацитет потребан за спровођење политика Европске уније, која се практично ослања на јавне управе земаља чланица. Кандидаткиња такође указује и на још један фактор конвергенције – сарадња између службеника држава – чланица и службеника Европске комисије где се размеђују искуства, решења и знања што доводи и до уједначавања националних државних система и детаљно затим објашњава овај фактор конвергенције.

Централно место овог поглавља јесу принципи европског управног простора. Кандидаткиња најпре указује да иако ЕУ формално не уређује државну управу, постоје принципи управног права о којима се може говорити као неформални „*acquis communautaire*“. Систематизацијом тих принципа управног права за развијене демократске земље Европе, могу се издвојити, за нас посебно важни принципи европског управног простора, који су предмет даље анализе кандидаткиње. Они су: 1. поузданост и предвидивост (владавина права); 2. отвореност и транспарентност; 3. одговорност и 4. ефикасност и делотворност (ефективност). Кандидаткиња затим усмерава своју пажњу на анализу сваког од поменута четири принципа, и посебно се осврћен на принцип поузданости и предвидивости који се у савременој демократској држави темељи на владавини права (*Rule of law, Rechtsstaat, Etat de droit*) а који се најкраће односи на законитост у раду управе, односно обавези државе и њене управе да делују у складу са законом, при чему је оно кориговано низом подпринципа, а посебно принципом пропорционалности у раду управе. Кандидаткиња такође указује и на друге подпринципе које чине начело поузданости и предвидивости, као на пример принцип недискриминације у раду управе, принцип правичности у раду управе, начело саслушања странке, принцип

забране ретроактивности, начело заштите легитимних очекивања, једнакости и благовремености, као и професионализма и професионалног интегритета. Сви они заједно, правилно уочава кандидаткиња, чине принцип поузданости и предвидивости као генерални принцип европског управног простора и рада националних управа земаља чланица ЕУ, а којима данас стреме и све друге земље чија је дугорочна перспектива пуноправно чланство у ЕУ.

На сличан начин, колегиница Аулић, базирајући се на научној и стручној литератури детаљно објашњава и друге основне принципе европског управног простора.

На крају овог поглавља, кандидаткиња посебно указује како су поједини органи Европске уније, кроз своје одлуке, ставове и препоруке утицали на настанак ових принципа, бавећи се студијом случаја два кључна органа ЕУ када је реч о њиховом стварњу – *Европског суда правде* и *Омбудсмана Европске уније*, при чему износи и кратку студију случаја најважнијих одлука Суда и анализира Кодекс добре управе који је усвојен од стране Омбудсмана ЕУ, у коме су садржани значајни стандарди који треба да прате рад органа Уније али и националних јавних управа држава – чланица и држава који се налазе у процесу приступања.

На предходно поглавље, надовезује се на наредно – шесто поглавље дисертације кандидаткиње под називом „Усклађеност јавне управе у Босни и Херцеговини са европским управним простором“.

На почетку овог, последњег поглавља, пре Закључка, кандидаткиња најпре посматра стања јавне управе у БиХ кроз призму Извештаје о напретку ЕК о БиХ у периоду од 2005. до 2021. године у делу који се односи на јавну управу. Анализирајући извештаје, колегиница Аулић долази до следећих закључака ЕК када је реч о јавној управи у БиХ: прво, да је генерално мишљење о јавној управи Босне и Херцеговине да је превише фрагментиране и сложене структуре, услед чега се надлежности често преклапају; друго, да је лоша координација између различитих нивоа власти, услед којих проистичу и бројни проблеми у функционисању јавне управе; треће, да је изражена политизација јавне управе, посебно у делу кадровске политике која је под утицајем националног идентитета и партија; четврто, процедуре за рад у државној служби треба допунити са мерит системом избора, што још увек није случај; пето, транспарентност јавне управе изостаје, посебно у

домену информисања грађана; шесто, немоћ институције Омбудсмана БиХ, који нема политичку подршку за свој рад; седмо, лош систем обуке кадрова; осмо, хоризонтална и вертикална структурираност јавне управе која је чини (пре)гломазном, неефикасном и скупом; девето, слаби и неразвијени административни капацитети потребни за спровођење *acquis*-а, и десето, неразвијена е-управа. Из изнетог става колегинице Аулић, постаје јасно да је БиХ још увек далеко од испуњења стандарда европског управног простора о којима је било речи у претходним поглављима. Свакако да из наведеног стања произилази и потреба даљих реформи. Тако је 2018. године, БиХ усвојила „Стратешки оквир за реформу јавне управе у Босни и Херцеговини 2018-2022“, у коме је већ у уводном делу дефинисано: “Стратешки оквир за реформу јавне управе у БиХ 2018-2022. године фокусиран је на стварање ефикасне, транспарентне, одговорне, модерне јавне управе која ће свој рад темељити на најбољим праксама и принципима европског управног простора и истински радити у корист грађана, пружањем брзих и поузданих услуга. Реформа јавне управе треба омогућити ефикасно спровођење закона и на доказима заснованим јавним политикама, која треба да створи транспарентну, корисницима оријентисану, професионалну, делотворну, добро организовану и одговорну јавну управу, која ће бити у стању да постане истински покретач друштвеног и економског развоја и која ће моћи да се носи са изазовима процеса европских интеграција и чланства у Европској унији. Међутим, и у складу са претходним оценама Европске комисије које је анализирала кандидаткиња, кандидаткиња правилно закључује да је у току спровођења Стратегије реформе јавне управе у Босни и Херцеговини, долазило до одређених застоја. Најпре, циљеви који су требали бити остварени, нису били реализовани јер су утврђени у нереално кратким временским роковима. Затим дуге процедуре усаглашавања на више нивоа власти, неуврштавање реформских мера у годишње програме рада институција итд., такође су спречавале успешну реализацију Стратегије. Кандидаткиња зато сматра да тежње реформе јавне управе у БиХ требају бити усмерене на повећању њене координације и креирању јавних политика, а затим и у примени принципа ЕАС који ће утицати на учинак целокупне јавне управе, али као главни разлог спорих реформи кандидаткиња ипак види у уставном уређењу БиХ, који функционише на четири нивоа власти: државном, ентитетском, кантоналном и Брчко Дистрикт БиХ, с тим да ентитети самостално управљају локалном самоуправом. Додатно, због сложеног уређења Федерације БиХ у

чијем саставу је десет кантона, реформа јавне управе је изузетно тешко спроводљива, јер механизам координације није установљен унутар Федерације. Ипак, наглашава кандидаткиња, реформски процеси у сектору јавне управе, уз подршку донатора, ипак су довели до институционализације сарадње свих нивоа власти (осим кантона и општина), што је ипак за БиХ значајан напредак у наставку процеса реформи.

На крају овог поглавља, кандидаткиња указује и на значај СИГМА програма Европске уније, посебно у разradi принципа европског управног простора. СИГМА програм реформе јавне управе кроз своја бројна документа ближе је разradio опште принципе европског управног простора, чиме је олакшао државама које се налазе на дугом путу ка пуноправном чланству у ЕУ да правилно прихате и доследно спроведу реформе јавне управе у циљу јасног испуњења стандарда европског управног простора као једног од кључних елемената њиховог будућег пуноправног чланства у Унији.

У Закључку, на основу претходно спроведеног истраживања, колегиница Аулић најпре доказује посебне хипотезе, на основу којих затим, доказује и општу хипотезу од које је пошло у истраживању, а то је да примена принципа европског управног простора може да утиче на ефикасно функционисање асиметричног унутрашњег уређења ентитета у БиХ, користећи се скупом управних принципа, вредности и стандарда, што обезбјеђује Босни и Херцеговини да испуни критеријуме европских интеграција.

Колегиница Аулић кроз истраживање а затим и кроз закључак успешно објашњава и доказује прву посебну хипотезу да из Устав БиХ, (Анекс IV Дејтонског мировног споразума), произилази да је суштинско питање уставноправног система подела надлежности, те да комплексност оваквог уставно система има своје негативне импликације по систем јавне управе у БиХ. Према томе, анализа институционалног одређења Босне и Херцеговине, потврдила је посебну хипотезу да дубока подељеност БиХ долази из сложене организационе и функционалне структуре БиХ и подељених надлежности на четири нивоа власти, која је утемељена Анексом - IV Уставом Босне и Херцеговине, али и Одлукама Високог представника (ОХР), што утиче на ефикасност и квалитет система јавне управе као сложеног система људске сарадње.

Другу посебну хипотезу да је политичке и економске норме БиХ потребно ускладити са европским критеријумима и вредностима, колегиница Аулић је такође кроз претходно истраживање потврдила, али је и указала да је ова хиптеза још увек у највећој мери

детерминисана свим проблемима који проистичу из уставног односно институционалног уређења БиХ.

Такође, кандидаткиња кроз цело истраживање као и у закључку доказује и трећу посебну хипотезу, а она је да фрагментирана, исполитизована јавна управа Босне и Херцеговине са слабом политичком координацијом увећава потребу за реформом јавне управе у функционалној и организационој смислу. Објашњавајући случај БиХ са становишта теорије система, кандидаткиња јасно указује да је јавна управа у БиХ систем високог степена сложености и са великим бројем међусобних веза, који своју стабилност постиже стварањем посебних, тзв. модуларних подсистема унутар себе, који омогућавају прилагођавање система на промене у околини и у њему самом. Међутим, из теоријског приступа, колегиница Аулић јасно закључује, да у супротном долази до стагнације, па чак и колапса система, што у извесном смислу јесте случај са јавном управом у БиХ, посебно у контексту посматрања ширег система БиХ – политичког система који у постојећој Уставом уређењу БиХ такође не постиже задовољавајуће резултате.

Европски управни простор нуди основни институционални аранжман принципа, процеса и вредности чија примена омогућује да Босна и Херцеговина реформише администрацију на хоризонталном и вертикалном нивоу, у складу са уставним поретком и управноправним специфичностима, капацитетима и потребама. И ова, четврта посебна хипотеза је доказана кроз истраживање. Међутим, истраживање је показало само потенцијале примене принципа европског управног простора не само у БиХ већ и другим земљама у окружењу, али да је „реалитет“ у БиХ (а у извесној мери и другим земљама Западног Балкана) да наведени принципи још увек нису, или бар нису у значајнијој мери истински и имплементирани, те да од њихове успешне имплементације првенствено зависи брзина реформских процеса у јавној управи.

Концепт европског управног простора резултат је практичних потреба будућих чланица Европске уније и представља оквир дефинисаних смерница који њихове управе треба да прате, како би постале способне за будући кохерентан рад са управом чланица ЕУ, с једне стране, и са управом Европских заједница, с друге стране. Међутим, имајући у виду да је јавна управа у БиХ фрагментирана, чему доприноси законски оквир који није конзистентан (јер се на различитим нивоима власти примењују различити закони који се односе на јавну управу), активности институција Европске уније с циљем реформи у

јавној управи БиХ а којима би се капацитети и функционисање управе квалитативно ојачали, првенствено зависи од прихватања и спровођења принципима европског управног простора који се темељи на конвергенцији (приближавању) националних управних система према заједничком управном моделу. Европски управни простор се зато сматра неформалним *acquis communautaire* на подручју јавне управе настао услед проширења Европске уније, а који поставља минималне стандарде за земље кандидате у питањима реформе политичких институција и јавне управе, што је случај и у Босни и Херцеговини. Кроз посебне хипотезе, кандидаткиња је доказала и претходно поменућу општу хипотезу уз завршну констатацију да је „...највећи изазов за јавне управе Босне и Херцеговине ресорна координација, која неретко има различите интересе, у коме се појављује изостанак политичког консензуса парламентарних странака на државном нивоу. У изостанку политичке одговорности према захтевима и обавезама које произилазе из процеса европских интеграција, не може се очекивати успешно и брзо одвијање приступања, а још мање преговора за пуноправно чланство.“ Стога, сматра кандидаткиња, постојање „Стратешког оквира за реформу јавне управе“ јесте предуслов заснован на принципима ЕАС и доброг управљања, чијом применом можемо очекивати модернизацију јавне управе у Босни и Херцеговини, али исто тако, у изостанку наведеног, тешко је за очекивати резултате реформе јавне управе, која је условљена политичким и етничким поделама и чији се интереси неретко супростављају. Применом принципа европског управног простора, уважавајући сложену структуру Босне и Херцеговине, засигурно је да ће управа остати под притиском институција ентитета и њихових центара политичке моћи, али да ће уз примену принципа европског управног простора може очекивати и благо слабљење политизације државних структура“, сматра кандидаткиња. Стога, општа хипотеза постављена у докторској дисертацији да „примена принципа Европског управног простора може да утиче на ефикасно функционисање асиметричног унутрашњег уређења ентитета, користећи се скупом управних принципа, вредности и стандарда, обезбеђујући Босни и Херцеговини да испуни критеријуме европских интеграција“, иако се показала као тачна, јесте у извесној мери ипак тешко спроводљива у БиХ, јер постоји доста детерминирајућих фактора који спречавају и успоравају њихово деловање“, закључује кандидаткиња.

6. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Докторска дисертација кандидаткиње Љиљане Аулић „Принципи европског управног простора и њихова примена у процесу европских интеграција Босне и Херцеговине“ испунила је постављене захтеве и очекивања и остварила задате научне циљеве. Истраживање које је било предмет доктората засновано је на научној аргументацији, и потврдило је постављене хипотезе. Провером хипотеза кандидаткиња је извела закључке које је сумирала у завршном поглављу свог рада.

Знања до којих се дошло истраживањем у оквиру ове дисертације могу бити искоришћена на више начина. Научни допринос овог истраживања огледа се у могућности да се оно искористи за ближе упознавање заинтересованих са принципима европског управног простора. Научна знања до којих је кандидаткиња дошла, могу бити употребљена у сврху верификације постојећих или доласка до нових сазнања о принципима европског управног простора. Истраживање обухваћено у дисертацији може да послужи моделовању јавне управе у Босни и Херцеговини у процесу наставка реформи јавне управе, а која би била компатибилан са принципима европског управног простора, чиме би могао бити олакшан будући пут ове земље ка Европској унији. Примена принципа европског управног простора, представља дакле, основ за сарадњу са западном демократијом, која је заснована на истим принципима. Зато је њихова примена важна за све државе које се налазе у процесу евроинтеграција, као и за саму Босну и Херцеговину и будуће реформе јавне управе у овој земљи, јер њихова реална примена може, и поред веома сложене унутрашње структуре БИХ, довести до стварања ефикасног хоризонталног и вертикалног координисаног система јавне управе, под условом да један број тренутно постојећих детерминирајућих фактора у будућности буде отклоњен.

7. Закључак

На основу изведеног истраживања Комисија сматра да је кандидаткиња Љиљана Аулић показала смисао за научни и истраживачки рад, као и способност да се носи са озбиљним проблемима евроинтеграција земаља које се налазе на овом путу, а посебно Босне и Херцеговине, отварајући као доминатно питање овог процеса реформе јавне управе у

контексту принципа европског управног простора. Додатно, анализом више постојећих друштвених теорија а посебно опште теорије система и њеном импликацијом на јавну управу као сложени друштвени систем са финалитетом, колегиница Аулић је показала је и способност да препозна проблем, теоријски га одреди као и да емиријски укаже на могуће начине превазилажења истих кроз интеграцију и конвергенцију јавне управе Босне и Херцеговине у организационом и функционалном смислу у принципе европског управног простора.

Анализом и критичком оценом ове докторске дисертације, Комисија закључује да је дисертација кандидаткиње Љиљане Аулић написана у потпуности у складу са усвојеном пријавом и одобрењем Наставно научног већа Факултета политичких наука Универзитета у Београду.

Комисија сматра и оцењује да ова докторска дисертација представља самостално научно дело, па су се самим тим стекли и сви неопходни услови за њену јавну одбрану.

У Београду, 20.7.2022.

КОМИСИЈА

Проф. др Милан Јовановић, редовни професор
Факултет политичких наука Универзитет у Београду

Др Владимир Ђурић – Виши научни сарадник,
Институт за упоредно право Београд

Проф. др Дејан Миленковић, ванредни професор
Факултет политичких наука Универзитет у Београду
